

ULUSLARARASI AKADEMİ DERGİSİ
INTERNATIONAL JOURNAL OF ACADEMY

Yıl/Year: 2022
Cilt/Volume: 1
Sayı/Issue: 1

Kıbrıs Türklerinin Varoluş Mücadelesinde 27-28 Ocak Olaylarının Önemi¹
The Importance of the January 27-28 Events in the Struggle for Existence of the Turkish Cypriots

Dr. Öğr. Üyesi Ayhan CANKUT²

MAKALE BİLGİSİ

ÖZET

Anahtar Kelimeler:

Kıbrıs, 27-28 Ocak Olayları, EOKA, Rum-Yunan, Enosis.

Makale Kategorisi:

Araştırma Makalesi

Gönderilme Tarihi:

11.12.2022

Revizyon Tarihi:

14.12.2022

Kabul Tarihi:

14.12.2022

Kıbrıs'ın İngiliz yönetimine geçmesini Enosis hayallerini gerçekleştirmek için fırsat olarak değerlendiren Rumlar, İngilizlerin tarafgir tutumundan ve hoşgörüsünden faydalanarak Enosis için gayret sarfetmeye başlamışlardır. İngiliz yönetimi döneminde Kıbrıs Türkleri ekonomik, siyasal ve kültürel yönden zor durumda kalan taraf olmuş, Rumlar ise İngiltere'nin tarafgir tutumu sayesinde üstün konuma gelmişlerdir. Kıbrıs Türkleri, her türlü olumsuzluğa rağmen haklarını ve varlıklarını korumak için büyük bir mücadele vermişlerdir. Mesele, Rumların Enosis emellerine karşı Kıbrıs Türklerinin varoluş mücadelesi çerçevesinde gelişmiştir. Kıbrıs Türklerinin varoluş mücadelesinde 27-28 Ocak 1958'de yaşanan olaylar, İngiliz sömürge yönetimine karşı sergiledikleri tutumlarında değişikliğe neden olan önemli bir dönüm noktası teşkil eder. Bu olayları tetikleyen ise Kıbrıs'ta yayınlanan Bozkurt gazetesindeki, Dışişleri Bakanı Zorlu'nun açıklamalarına ilişkin haberin, "İngiltere taksimi kabul etti" şeklinde yanlış yorumlanması olmuştur. Haberin sevindirici etkisiyle sokağa çıkan Türk halkına karşı İngiliz Sömürge yönetimi aşırı şiddet uygulamış ve yaşanan olaylarda hayatını kaybedenler ve yaralananlar olmuştur. Kıbrıs'ta yaşanan üzücü olaylar Türkiye kamuoyunu da harekete geçirmiştir. Rum-Yunan ikilisinin oynadığı oyunlar ve amaçlarına ulaşmak için yaptıkları katliamların halkımıza, özellikle gençlere aktarılması, ders alınarak aynı acıların bir daha yaşanmaması için gereklidir. Bu çalışmada o günlere ait yazılı kaynaklar ve gazete haberleri incelenerek, Kıbrıs meselesinin bir dönemine ışık tutulması ve Kıbrıs Türklerinin tarihinde önemli bir yeri olan 27-28 Ocak Olaylarının incelenmesi hedeflenmiştir.

¹ Ayhan Cankut, "Kıbrıs Türkünün Varoluş Mücadelesi", (Türk Mukavemet Teşkilatı ve Faaliyetleri), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ 2006'dan üretilmiştir

² Çağ Üniversitesi, Mersin, ayhancankut@cag.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-8890-2727.

Atıf için (Cite as): Cankut, A. (2022). Kıbrıs Türklerinin varoluş mücadelesinde 27-28 Ocak olaylarının önemi. *Uluslararası Akademi Dergisi*, 1(1), 1-9.

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Keywords:

Cyprus, January 27-28 Events, EOKA, Greek Cypriots Greek, Enosis.

Article Classification:

Research Article

Date Received:

11.12.2022

Date Revised:

14.12.2022

Date Accepted:

14.12.2022

The Greek Cypriots, who considered the transfer of Cyprus to the British administration as an opportunity to realize their dreams of Enosis, started to strive for Enosis by taking advantage of the partisan attitude and tolerance of the British. During the British administration, the Turkish Cypriots were the side that was in a difficult situation economically, politically, and culturally, and the Greek Cypriots came to a superior position thanks to the partisan attitude of England. Despite all kinds of negativities, Turkish Cypriots have struggled to protect their rights and existence. The issue developed within the framework of the Turkish Cypriots' struggle for existence against the Enosis ambitions of the Greeks. The events that took place on 27-28 January 1958 in the struggle for the existence of the Turkish Cypriots constitute a critical turning point that caused a change in their attitudes towards the British colonial administration. What triggered these events was the misinterpretation of "Britain accepted the partition" in the news of Foreign Minister Zorlu's statements in the Bozkurt newspaper published in Cyprus. British Colonial administration applied extreme violence against the Turkish people who took to the streets with the pleasing effect of the news. Some lost their lives and were injured in the incidents. The sad events in Cyprus have also mobilized Turkish public opinion. The games played by the Greek Cypriots-Greek duo and the massacres they committed in order to achieve their goals are transferred to our people, especially young people, and it is necessary to take lessons so that the same pains do not happen again. This study, by examining the written sources and newspaper reports of those days, is aimed to shed light on a period of the Cyprus issue and to examine the 27-28 January Events, which have an important place in the history of the Turkish Cypriots.

1. Giriş

Kıbrıs, Osmanlı Devleti tarafından 1571 yılında fethedilmiş ve Türk vatanının bir parçası haline gelmiştir. Ancak Osmanlı Devleti'nin zayıfladığı yıkılış sürecinin başladığı dönemde Kıbrıs adasının yönetimi 1878'de, toprak mülkiyeti Osmanlı Devleti'nde kalmak üzere geçici kaydıyla, Rus tehdidine karşı desteğine ihtiyaç duyulan İngiltere'ye bırakılmıştır. Kıbrıs'ta 307 yıllık Türk hakimiyeti halk huzur, güven ve barış içerisinde yaşamıştır. Ancak Rumlar adanın İngiliz yönetimine geçmesini Enosis (Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakı) hayallerini gerçekleştirmek için fırsat olarak değerlendirmişlerdir. İngilizlerin tarafgir tutumundan ve hoşgörüsünden faydalanarak Enosis için gayret sarfetmeye başlamışlardır.

İngiliz yönetimindeki Kıbrıs'ta Türkler ekonomik, siyasal ve kültürel yönden zor durumda kalmış, Rumlar ise Ortodoks kilisesinin çalışmaları ve İngiltere'nin tarafgir tutumu sayesinde üstün konuma gelmişlerdir. Kıbrıs Türkleri, İngilizlerin, Rumların ve Ortodoks kilisesinin baskılarına rağmen haklarını ve varlıklarını korumak için büyük bir mücadele vermişlerdir (Manisalı, 2000: 16-17).

Rumlar Enosis hedeflerine ulaşmak amacıyla 1 Nisan 1955'te Grivas'ın başkanlığında EOKA terör örgütünü kurarak şiddet eylemlerine başlamışlardır. Rumların saldırıları karşısında Türklerin adadaki durumunu giderek zorlaşmıştır. Bu gelişmeler Türkiye kamuoyunu da etkilemiş ve başta gençlik örgütleri olmak üzere Kıbrıs Türklerine destek vermeye başlamıştır (Manisalı, 2000: 25-26). EOKA'nın Türkleri hedef alan eylemleri nedeniyle o döneme kadar olayları İngiltere'nin içişleri olarak değerlendiren Türkiye Kıbrıs politikasında değişiklik yaparak Türklerin can ve mal güvenliklerinin sağlanması için 23 Ağustos 1955'te İngiltere'ye bir nota vermiştir (Somuncuoğlu, 2003: 27-29). Bu tarihten sonra Türkiye giderek artan bir şekilde Kıbrıs Türklerinin arkasında ağırlığını hissettirmeye başlamıştır.

Rumlar, silahlı saldırılarla Türkleri baskı altına alarak, korkutarak sindirmeye ve adadan göçe zorlamış, azınlık durumuna düşürerek Kıbrıs'a hakim olmayı hedeflemişlerdir. Rumların bu

girişimleri karşısında Kıbrıs Türkleri zorlu bir varoluş mücadelesi vermek mecburiyetinde kalmışlardır. Rumlar günümüzde de Enosis düşüncesinden vazgeçmiş değillerdir. Oldukça etkili bir propaganda faaliyeti yürüten Rumlar, Kıbrıslı kimliği düşüncesini benimseterek Türkleri asimile etmeyi hedeflemektedirler. Avrupa Birliği'nin ve ABD'nin de desteğini alan Rumlar isteklerinde ödün vermemekte ve Türkleri adada azınlık statüsüne düşürmeyi hedeflemektedirler. Bu yüzden Kıbrıs'ta adil ve kalıcı bir çözüm sağlanması mümkün gözükmemektedir. Kıbrıs Türkleri açısından en makul çözüm Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin uluslararası ortamda ve BM'de resmen tanınmasıdır.

Kıbrıs'ta yaşanan üzücü olayların ve günümüze kadar ulaşan çözümsüzlük süreci hakkında üzücüdür ki Türk kamuoyu yeterli bilgiye sahip değildir. Halbuki kamuoyu desteği hükümetlerin güçlü bir politika yürütmesinde itici bir güç oluşturmakta, ayrıca uluslararası etkili politikalar yürütülmesinde de önem arz etmektedir. Bu çalışmada Kıbrıs meselesinin bir dönemine ışık tutarak Kıbrıs Türklerinin varoluş mücadelesinde önemli bir dönüm noktası teşkil eden 27-28 Ocak Olaylarının incelenmesi hedeflenmiştir.

2. Kıbrıs Türklerinin Tarihinde Önemli Yeri Olan 27–28 Ocak 1958 Olayları

2.1. Bozkurt gazetesinin olaylara zemin yaratan haberi

Kıbrıs Türklerinin varoluş mücadelesinde 27-28 Ocak 1958'de yaşanan olaylar, İngiliz sömürge yönetimine karşı sergiledikleri tutumlarında değişikliğe neden olan önemli bir dönüm noktası teşkil eder. Bu sebeple söz konusu olaylar Kıbrıs Türklerinin milli mücadele tarihinde "27-28 Ocak Direnişi" olarak nitelendirilmektedir (Akkurt, 2000: 37). Bu olayları tetikleyen ise Kıbrıs'ta yayınlanan ve o günlerde oldukça geniş bir okuyucu kitlesine sahip olan Bozkurt gazetesinde yayımlanan haberler olmuştur. Dışişleri Bakanı Zorlu'nun açıklamaları, 26 Ocak akşamüzeri Lefkoşa'ya ulaştığında, Bozkurt gazetesi tarafından, "İngiltere taksimi kabul etti" şeklinde yanlış yorumlanmıştır. Hâlbuki Dışişleri Bakanı Zorlu'nun basın toplantısında söyledikleri, 19 Aralık 1956'da parlamentoda yapılan Taksim teziyle ilgili bir açıklamaya dayanıyordu. Bozkurt gazetesinin manşeti ise Taksim tezinin gazetenin yayımlandığı tarihlerde görüşülüp kabul edildiği anlamı taşımaktaydı (Akkurt, 1999: 110).

O günlerin Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu Başkanı Rauf Denктаş 27-28 Ocak 1958 olaylarına ilişkin anılarında, Bozkurt gazetesinde çıkan habere şöyle değinmektedir (Tolgay, 1998: 61):

"Ben hemen arabaya atlayıp Bozkurt gazetesine gittim ve haberin doğruluğunu öğrenmek istedim. Gelen haberi gösterdiler. Meğer haberi İngilizceden Türkçeye tercüme eden arkadaş sanki yeni bir habermiş gibi, eski bir beyanatı veriyordu. İngilizler bir süre önce Taksim'i de kabul edebiliriz gibilerinden bir beyanat yapmışlardı. İşte buna değinen yeni bir haber geçiliyordu. Bu sanki o gün İngilizler Taksimi kabul etmiş gibi yorumlandı."

Ankara'da Bağdat Paktı toplantıları devam ederken, 26 Ocak gecesi Lefkoşa'nın Asmaaltı bölgesindeki Bozkurt gazetesine ulaşan Ankara kaynaklı bir haber daha dizgiye girmeden, gazeteden dışarı sızmış ve Türk kamuoyunda kulaktan kulağa dolaşarak yayılmıştır. Bu haber, T.C. Dışişleri Bakanı Fatih Rüştu Zorlu'nun İngiltere'nin taksimi kabul ettiği yönünde bir açıklamasını içermektedir. Haberi duyanlar sokağa dökülmüş, Lefkoşa sokakları gecenin ilerleyen saatlerine kadar "Taksim Taksim" haykırışlarıyla yankılanmıştır. Asmaaltı'nda toplanan yüzlerce kişi, bu haberi içerecek olan 27 Ocak 1958, Pazartesi tarihli Bozkurt gazetesini sabırsızlıkla beklemeye başlamıştır. Gazetenin gece yarısı baskısı bayilere ulaşmadan bir anda Asmaaltı'nda toplananlar tarafından kapışılarak tüketilmiştir (Tolgay, 1998: 55). 27 Ocak'ta yayınlanan (Bozkurt, 1958)'in sürmanşeti şu şekildeydi:

“Dışişleri Bakanımız Fatin Rüştü Zorlu’nun Çok Mühim Beyanâtı: İngiltere Taksimi Kabul Etti. Haberin Burada Duyulması Üzerine Geç Vakitlerde Binlerce Halk Taksim, Taksim Nidalarıyla Lefkoşa Sokaklarında Dolaştı.” Haberin tam metni ise şöyle idi; “Türkiye Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu, yüzden fazla yerli ve yabancı basın mensuplarına mühim bir beyanat vermiştir. Kıbrıs meselesine temas eden Zorlu, Taksimi İngiltere’nin prensip olarak kabul ettiğini söylemiştir. İngiltere Dışişleri Bakanı Selwyn Lloyd’un Kıbrıs mevzuunda yeni plan sunduğu hakkında sorulan bir suale cevap veren Zorlu, Kıbrıs mevzuunda İngiltere ile Türkiye arasında hiçbir zaman fikir ayrılığı olmadığını söylemiş ve şimdiye kadar yapılmış olan müzakerelerde daima görüş birliği olduğunu ve İngiltere’nin Türkiye ile fikir teatisinde bulunmadan hiçbir karar almadığını belirtmiştir. İngiltere Müstemlekeler Bakanı Allan Lennox Boyd’un daha evvel yapmış olduğu bir beyanatta da taksim fikrinin kabul edilmiş olduğuna işaret etmiştir. Konuşmasına devam eden Zorlu, Kıbrıs mevzuunda atılacak her adım için iki devletin birbiriyle fikir teatisinde bulduklarını söylemiştir.”

Haberin halk üzerinde yarattığı etkileri ise aynı günkü gazetede şu şekilde yayımlanmıştır (Bozkurt, 1958):

“Dışişleri Bakanımızın beyanatının metni Lefkoşa’da alınır alınmaz büyük bir halk kitlesi yürüyüş yaparak ve ‘Taksim Taksim’ nidalarıyla Lefkoşa’nın Türk semtinde dolaşmıştır. Türk muhitindeki sinemaya (Zafer Sineması) giden halk, bu büyük haberi oradaki kardeşlerimize de bildirdikten sonra, sinemahaneyi hıncahınç dolduran kalabalık kısa bir zaman içinde sokaklara çıkmış ve sinemalar kapanmıştır. Buradan Atatürk Meydanına toplanan kalabalığın sayısı gittikçe artmakta ve halkın heyecanı son haddini bulmakta, fakat yürüyüş vakar içinde devam etmekteydi. Haberin doğruluğunu öğrenmek için grup halk toplulukları gazete idare evimizi ziyaret ederek malumat elde etmeye çalışıyordu. Gittikçe artan kalabalık, ellerinde ‘Taksim, Yalnız Taksim’ gibi dövizler taşıyarak Dr. Küçük’ün evinin önünde toplanmışlar ve geç saate kadar vakar içinde bu günü tes’it etmişlerdir. Salahiyetli İngiliz devlet adamı ile yapılan mülakatı müteakip F. R. Zorlu’nun basına verdiği beyanat İngilizlerin de taksimden başka bir hal çaresinin Kıbrıs çıkmazını halledemeyeceğini kabul ettiklerine bir delildir.”

Bozkurt gazetesinin aynı tarihli sayısında, Türk halkının duygularını harekete geçiren diğer bir haber ise şu şekilde yer almıştır (Bozkurt, 1958): “*Türk Hükümeti Vali Sir Hugh Foot’u İngiliz Hükümeti nezdinde protesto etti. Foot, İngiltere Dışişleri Bakanı Selwyn Lloyd’un çağrısı üzerine uçakla Ankara’ya gitti. Foot Bakanına izahat verecek.*”

Haberin yarattığı heyecan nedeniyle 26-27 Ocak gecesini halk sokakta geçirmiştir. O gün öğrenciler de okullarına gitmeyerek ellerinde bayraklar ve pankartlarla sokaklardaki kalabalığa katılmışlardır. Lefkoşa semaları, “Taksim Taksim” nidalarıyla yankılanırken, İngiliz sömürge yönetimi askeri birlikleri de zırhlı araçlarla sokaklara barikatlar kurmaya başlamıştır (Tolgay, 1998: 57). Bu gelişmeler gerginliği giderek artırmış ve yaşanacak olaylara zemin hazırlamıştır.

2.2.İngiliz sömürge yönetiminin sert müdahalesi nedeniyle yaşanan üzücü olaylar

İngiliz subayları megafonlarla halka dağılmaları için çağrı yapmış ancak bu çağrı ters etki yapmış ve toplanan halk kitlesi giderek artmıştır. Megafonlarla yapılan çağırımı ve “Taksim Taksim” nidalarını duyan Türkler daha kahvaltılarını bile yapmadan sokağa dökülmüşlerdir. Saat 10.00’a doğru sokağa çıkma yasağının konduğunun işareti olan, Girne Caddesi Polis Merkezindeki sirenler çalmaya başlamıştır. Sıkıyönetim yasalarına göre, güvenlik kuvvetlerinin sokağa çıkma yasağına uymayanların üzerine ateş açma yetkisi bulunmaktadır. Buna rağmen heyecanlı kalabalık dağılmamış ve sirenlerin susmasından kısa bir süre sonra İngiliz askerleri havaya uyarı ateşi açarak halkı dağıtmaya çalışmıştır. Girne Caddesini dolduran kalabalıkta panik yaşanmış, kalabalıkta dalgalanmalar olmuş, “*İngilizler lise öğrencilerini vurdu.*” haberi Girne Caddesinden tüm kente yayılmıştır. Bu haber üzerine toplulukta giderek artan öfkenin etkisiyle İngiliz askerleriyle halk kitlesi arasında göğüs göğüse çatışmalar başlamıştır (Tolgay, 1998: 57).

Kıbrıs Türklerini sindirmek isteyen İngiliz sömürge yönetiminin silahlı müdahalesine karşı direnç gösteren Kıbrıs Türkleri, 28 Ocak 1958 günü Lefkoşa ve Mağusa'da yeniden meydanları doldurarak, Enosis'e razı olmayacağını haykırmıştır. O günleri yaşayan Ramiz Manyera, Mağusa'da yaşanan olayları şöyle anlatmaktadır (Akkurt, 2000: 38).

“Yunanistan'la gizlice anlaşan İngiltere, Kıbrıs'ı Yunanistan'a vermeye hazırlanıyordu. İçimizde büyük bir öfke vardı. 27 Ocak günü Lefkoşa'daki gösterilerde iki soydaşımızın katledildiği haberi Mağusa'ya ulaştığında yerimizde duramaz olmuştuk. 28 Ocak günü, Mağusa'da toplanmış, İngiliz'e ve Rum'a boyun eğmeyeceğimizi haykırıyorduk. 'Taksim' sloganları yeri göğü inletiyordu. Mağusa'nın giriş kapısı önüne geldiğimizde yere çöken İngiliz askerleri üzerimize kurşun yağdırmaya başlamışlardı. Babam Manyera ön saflardaydı. Fuat Yusuf ve Safa Muharrem'in kanlar içerisinde yere düştüklerini hatırlıyorum. İkisi de şehit olmuştu. Ön saflarda bulunan babam ise gömleğini parçalamış, göğsünü açarak, İngiliz askerlerinin üzerine yürüyerek 'beni de vurun' diye haykırıyordu. Babamın kliniği yaralılarla dolmuştu. Her taraf kan içerisindeydi. İngiliz'den intikam almak için yemin ediyorduk. Şehitlerimizin kanı yerde kalmamalıydı.”

Yıllardır süregelen Rumların yaptığı tedhiş hareketleri karşısında sertlik göstermeyen İngiliz askerleri, haklı seslerini duyurmaya çalışan silahsız Türk halkına karşı son derece acımasızca davranmışlardır. Bu da Batılı sömürgeci devletlerin çifte standardına iyi bir örnek teşkil etmektedir. Bu tek yanlı tutum, Türk halkının öfkelerini körüklemiş, İngilizlere karşı direncini artırmıştır.

Sömürge yönetiminin askerleri hiddete kapılarak, evlere de saldırmaya, kadınları-çocukları dipçiklemeye, ortalığı dağıtmaya başlamışlardır. Kıbrıs Türklerinden birçok kişi yaralanmıştır. Yaralıların hastanelere gönderilmesi mümkün olmamıştır. İngiliz askerleri, önlerine çıkanları, özellikle yaralıları tutuklayıp götürmüşlerdir. Bu sebeple yaralılar evlerde tedavi edilmeye gayret edilmiştir. Köşklüçiftlik'teki özel Türk kliniğini (Bugünkü Dr. Mehmet Avcı kliniğinin yeri) abluka altına alan İngiliz askerleri, buradaki tüm yaralıları tutuklu sayıldıklarını, gözetim altında bulundurulacaklarını açıklamıştır. Yaralı arkadaşlarını çatışma bölgesinden bir arabayla surlar dışına kaçırmaya çalışan 20 yaşlarında bulunan Türk gençlerine bugünkü Mücahitler Sitesi önünde otomatik tüfeklerle ateş açılmış, İbrahim Ali ile Mustafa Ahmet isimli gençler buldukları arabanın içinde hayatlarını kaybetmiştir. Aynı arabada bulunan Sermet Kanatlı da kaldırıldığı hastanede hayatını kaybetmiş, arabanın sürücüsü olan genç ise ağır yaralanmıştır. Çağlayan yöresinde Mehmet Ahmet Bondigo vurularak öldürülürken, daha aşağıda Girne Caddesinde kalabalığın içine dalan bir İngiliz askeri aracı Şerife Mehmet adlı yaşlı kadını çiğneyip sokak ortasında ölümüne sebep olmuştur. İngiliz askerlerinin kahvede oturanların üzerine sebepsiz yere ateş açması üzerine de Yusuf ve Safa Muharrem adlı Türk gençleri hayatını kaybetmiştir. Lefkoşa'daki çatışmalar ve sokak gösterileri bu olay üzerine, bir anda Mağusa'ya Limasol, Baf, Poli ve Lefke'ye de sirayet etmiştir. İngiliz askerlerinin kontrolsüz bir şekilde orantısız güç kullanarak ellerindeki tüm askeri imkanlarla Türklerin üzerine yüklenmeleri nedeniyle yaralı sayısını belirlemek mümkün olmamıştır (Tolgay, 1998: 57). İngiliz askerleri suçlu olup olmamasına bakmaksızın rastladıkları Türklere şiddet uygulamaktan kaçınmamıştır.

İngiliz sömürge yönetiminin askeri birliklerine karşı 2 gün boyunca taşla, sopayla ve yumrukla dövüşmek zorunda kalan Kıbrıs Türkleri, o güne kadarki tarihlerinin en kanlı olaylarını yaşamıştır. 28 Ocak Salı günü, Türk toplumunun liderleri öfkeli ve galeyan içindeki halka söz geçirebilmeyi başarmış ve gösteriler yatışmaya başlamıştır. “Kıbrıs Türk'tür Partisi” adına Osman Örek'le Ümit Süleyman, “Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu” adına da Rauf Denктаş'la Dr. Burhan Nalbantoğlu, halkı yatıştırıcı telkinlerde bulunmuşlardır. Liderlerin, Türk halkı adına yayınladıkları bir mesaj da teksirle çoğaltılıp dağıtılmış, radyodan halka duyurulmuş ve 29 Ocak 1958 tarihli “Halkın Sesi” ve “Bozkurt” gazetelerinde tam metin olarak

yayınlanmıştır. Diğer taraftan da Kıbrıs Vali Vekili Sinclair de Türk halkına hitaben teskin edici bir mesaj göndermiştir (Tolgay, 1998: 58).

Biri kadın 8 Türk'ün öldürüldüğü, birçoğunun yaralandığı 27-28 Ocak olayları, Kıbrıs Türk halkının sömürge yöntemine karşı beslediği nefret duygularını açığa vurduğu bir dönüm noktası olmuştur. Kıbrıs Rumlarının benzer şekilde yaptığı mitinglere ses çıkarmayan sömürge yönetiminin, Kıbrıs Türklerine yönelik uyguladığı şiddetli müdahale, onun Türkler aleyhine takındığı tarafgir tutumunun da kanıtını net bir şekilde ortaya koymuştur. 8 Türk'ün katledildiği 27-28 Ocak olayları, Türk halkının Kıbrıs'ın geleceği üzerinde kesin söz hakkı olduğunu ve Kıbrıs Türkü'nün dışlanması ile hiçbir çözüme ulaşılmayacağını dünyaya güçlü bir şekilde ilan etmiştir (İsmail, 1992: 14-15). Kıbrıs Türkünün var oluş mücadelesinde bir dönüm noktası olan 27-28 Ocak olayları ile olaylarda hayatını kaybeden şehitler yıl dönümlerinde Kıbrıs Türk halkı tarafından saygıyla anılmış ve daima halkın kalbinde bağımsızlık meşalesi olarak yaşatılmıştır.

27 Ocak tarihli (Halkın Sesi, 1959) olayların birinci yıl dönümünde manşetini şöyle atmıştı: *“Hürriyet uğruna can verenleri anıyoruz. Bir sene evvel bugün Kıbrıs Türkü tarihte en büyük kahramanlık menkıbelerinden birini kaydetmiştir. Hürriyet mücadelemizde ölen aziz şehitlerimizin ruhları şad olsun.”*

27-28 Ocak Şehitlerine ait fotoğraflar içeren, Bozkurt Gazetesi ilavesi olarak yayımlanan afişin başlığı; *“27-28 Ocak şehitleri ve Bu Vatan Toprakları Uğruna Can Veren Bütün Şehitlerimiz Daima Kalbimizdedir.”* şeklinde idi (KKTC MAAD, Rf.No. 998, Kutu No. 32).

27-28 Ocak olaylarının yıl dönümü nedeniyle 1962 yılında Kıbrıs Liseleri Türk Mezunları Birliği tarafından düzenlenen *“Şehitleri Anma Gecesi”* için bastırılan broşürde dönemin Kıbrıs Türk toplumunun lideri ve Kıbrıs Cumhurbaşkanı Muavini Dr. Fazıl Küçük yaşanan olaylarla ilgili duygu ve düşüncelerini şeklinde ifade etmiştir (KKTC MAAD, Rf.No. 230, Kutu No. 320):

“27 Ocak Kıbrıs Türk cemaatinin hürriyet, şeref ve bayrağının ayaklar altında çiğnenmemesi, kendisine miras bırakılan bu topraklarda ebediyete kadar efendi bir cemaat olarak yaşaması için İngiliz kuvvetlerine karşı mücadeleye girdiği gündür. Bunun yanında 27-28 Ocak günleri, Türkün haklarına ve hürriyetine tecavüz edildiği gün gösterdiği kahramanlık ve mertliğin canlı bir ifadesidir. Bu günlerin; Türkün şerefli bir cemaat olarak yaşamak gayesi ve azminden doğduğuna şüphe yoktur. Bizim için hayatlarını feda eden şehitlerimizin, aziz ruhları önünde tazimle eğilirken, onların eserlerini ebediyete kadar yaşatmanın bugünkü nesle düşen bir vazife olduğunu belirtmek isterim.”

Dr. Küçük'ün de ifade ettiği gibi o günlerde yaşanan üzücü olaylardan ders çıkarılarak benzerinin yaşanmaması için genç nesillere aktarılması ve hayatını kaybeden şehitlerin aziz hatıralarına saygı gösterilmeye devam edilmesi gerekmektedir.

3. Kıbrıs'ta Yaşanan Olayların Türkiye Kamuoyuna Yansıması

Kıbrıs'ta yaşanan üzücü olaylar çok geçmeden Türkiye'de de etkisini göstermiş ve tüm yurdu kapsayacak şekilde milyonlarca kişinin katıldığı mitingler yapılmaya başlamıştır. Bu mitinglerde o dönemlerde Rum-Yunan ikilisinin Enosis hedeflerine karşı-tez olarak savunulan “Taksim” tezi ön plana çıkarılmıştır. 1950'li yılların başından itibaren Kıbrıs'a büyük ilgi göstermeye başlayan Türkiye gazeteleri de 3 Şubat 1958 tarihli sayılarını Kıbrıs Türklerine yönelen saldırıları kınamak için, siyah başlıklarla yayınlamışlardır (İsmail, 1992: 22).

28 Ocak tarihli (Hürriyet, 1958)'in manşetleri şöyle idi:

“Kıbrıs'ta Dün Yine Türk Kanı Döküldü.”

“Gösteri Yapan Türklere İngilizlerin Hücumu Kanlı Çarpışmalara Yol Açtı.”

“İngilizler Cop ve Gaz Bombası Kullandılar, Bir Askeri Otonun Halkın İçine Dalıp Bir Türk'ü Öldürmesi Halkı Galeyana Getirdi.”

“Bu Habere Göre Türklerden 3 Ölü, 150 de Yaralı Var.”

Kıbrıs'ta yaşanan trajedi ile ilgili 29 Ocak tarihli (Hürriyet, 1958)'in manşetleri ise şöyle idi:

“İngiliz Askerleri Kıbrıs'ta Türklerin Üstüne Ateş Açtı, Şehitlerimiz Dün 8'e Yükseldi.”

“Silahsız Türklerin Üzerine Makineli Tüfekle Ateş Açıldı.”,

“İrkdaşlarımız Büyük Matem İçinde. Türklerin Sokağa Çıkması Da Yasak.”,

“Yeni Şehitlerimizin Üçü Lefkoşa'da, Üçü de Mağusa'da.”

30 Ocak tarihinde yayımlanan (Hürriyet, 1958)'in ilk sayfasında olaylarda hayatını kaybeden şehitlere ait fotoğraflar yayınlanmış sürmanşeti; “*Kıbrıs Türkleri Büyük Matem İçinde*” şeklinde atılmıştı. Diğer başlıklar şöyle idi:

“Kıbrıs'ta Sekiz İrkdaşımızın Şehit Edilmesi derin Akisler Uyandırdı.”,

“Dün Akşamdan İtibaren Ankara, İstanbul ve İzmir Radyoları Her Türlü Müzik Neşriyatını Kesti.”,

“Katliamı Protesto İçin Gençlerin Yapmak İstedığı Mitinge İzin Verilmedi. Selwyn Lloyd ile Foot'a Her Yerden Telgraflar Yağıyor.”,

“EOKA Gölgede Kaldı. Çetecilerin 3 Yılda 17 Türk'ü Şehit Etmesine Karşı, İngilizler 36 Saat İçinde 8 Türk'ü Öldürdü.”

Bunlara ilaveten tüm Türkiye'den İngiliz yönetimine protesto telgrafları gönderilirken, Kıbrıs'ta gönüllü olarak Türklerin yanında savaşmak için bir haftada 25 bin kişi başvuruda bulunmuştur. Bu arada Lefkoşa'da, 10 Mart 1958'de, Enosis'e karşı ve taksim lehinde yeni büyük bir miting yapılmıştır. Bunu 8 Haziran 1958'de İstanbul'da yapılan miting izlemiş ve bu mitingler yeniden dalga dalga Türkiye'nin tüm illerine yayılmıştır. Kıbrıs'ın İngiliz yönetimine geçmesinin ardından 80 yıllık sessiz bekleyişten sonra tüm Türkiye kamuoyu tepkisini güçlü bir şekilde göstermiştir. Adanın İngilizlere devredilmesinden sonra, Rumlarla Yunanistan'ın ilhak çabaları ve tahriklerini büyük bir olgunluk ve soğukkanlılıkla karşılayan Türk halkı, yaşanan olaylar karşısında daha fazla sessiz kalamamıştır. Halkın, basının, aydınların, gençliğin ve partilerin sahip çıkışıyla Kıbrıs sorunu artık bir milli dava haline gelmiştir. Türkiye'de 8 Haziran 1958'de İstanbul'da yapılan ve “Ya Taksim-Ya Ölüm” sloganlarının hâkim olduğu mitingler zinciri, 6 Temmuz 1958'de sona erdiğinde toplam 43 miting, 10 kapalı salon toplantısı yapılmış, bu toplantılara 2.690.000 kişi katılmış, 790 konuşmacı 108 saat konuşmuştu. Bu coşkuya paralel olarak, Ankara Radyosu da 5 Temmuz 1958'den itibaren her akşam yorumlu “Kıbrıs Saati” yayınlanmaya başlamıştı (İsmail, 1997: 365-366).

Cumhuriyet gazetesinin 5 Şubat 1958 günü, “*Kıbrıs'ta Yeni Tehlike*” başlıklı köşe yazısında, Kıbrıs'ta oldukça tehlikeli bir devreye girileceğinin görüldüğünü ve bu duruma İngiltere'nin ve Kıbrıs Valisinin Türkiye'nin muhalefetine rağmen bir plân yaparak uygulamaya koymaya çalışmalarının neden olduğu, değerlendirmesi yapılmıştır (Coşar, 1958:3). Köşe yazısını kaleme alan Coşar (1958), bu değerlendirmesine ilave olarak Kıbrıs Türklerinin icabında kanlarını dökmekten çekinmeyerek, bu girişimlere karşı mücadele edeceklerini ispat etmeleri ve diğer taftan da Türk Hükümeti'nin meseleye ciddi bir şekilde yaklaşarak, İngiliz projelerini reddetmesi sayesinde, sakat bir şekilde yürürlüğe konmuş olan yeni İngiliz siyasetinin çıkmaza girdiğini ifade etmiştir.

Kadıköy Kız Meslek Lisesi IV. sınıf öğrencileri kanlarıyla bir Kıbrıs haritası hazırlayarak Kıbrıs Cumhurbaşkanı Muavini Dr. Fazıl Küçük'e gönderilmesini istemişlerdi (Hürriyet, 1 Şubat 1958). Kandilli Kız Lisesi öğrencileri de benzer şekilde duygu ve düşüncelerini ifade etmek için, Türkiye Milli Talebe Federasyonuna kanlarıyla işlenmiş bir Kıbrıs haritası getirmiş, beraberinde bir de yazılı mesaj vermişlerdir. Mesaj şu şekildedir (Cumhuriyet, 9 Şubat 1958): “*İcap ederse Kıbrıs için çarpışarak, Yeşil Ada'yı kanımızla böyle kırmızıya boyayacağız. O*

zaman gökten dünyaya akseden hilal ve yıldız bu çizdiğimiz haritayı gerçekleştirecektir. Biz de Kıbrıs için her zaman kanımızı ve canımızı hiç çekinmeden vermeğe razıyız.”

Bütün bu gelişmeler artık Kıbrıs Türklerinin yalnız olmadığını, Türk toplumunun Kıbrıs meselesine milli bir dava olarak baktığını ve Kıbrıs sorununun Türkiye'nin onayı olmadan, Türk halkının beklentilerine cevap verilmeden çözülemeyeceğini göstermekteydi.

4. Sonuç

Kıbrıs meselesi uzun bir tarihi geçmişe sahip olmasına rağmen hala bir çözüme kavuşturulamamıştır. Çözülmesi de yakın bir gelecekte mümkün olmadığı görülmektedir. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti diplomatik olarak kayda değer bir etkinlik göstermemektedir. Türk kamuoyu da 1950'lerin tersine hiçbir etkinlik göstermemekte, tepkisiz kalmaktadır. Türk toplumunun ilgisiz ve tepkisiz hale gelmesinin sebebi, milli davalar konusunda bilgisiz ve bilinçsiz hale getirilmesidir.

Kıbrıs Rum yönetiminin 2005 yılını EOKA yılı ilan etmesi (Haber 7, 31 Mart 2005) ve 10 Şubat 2017'de Rum Temsilciler Meclisi'nin, 1950'de yapılan Enosis plebisitini 2017 yılında Rum okullarında kutlanacak bir gün haline getiren kararı (Yenidüzen, 25 Aralık 2017) çok net göstermektedir ki Rum-Yunan ikilisi Enosis emellerinden hala vazgeçmiş değillerdir. Rum-Yunan ikilisi, geçmişte Avrupalı büyük devletlerin desteğiyle Girit'i Osmanlı Devleti'nden kopararak ilhak ettikleri gibi bugün de Avrupa Birliği'nin desteğiyle 1571 yılında fethiyle birlikte özbeöz Türk toprağı haline gelmiş olan Kıbrıs'ı, ilhak etmek istemektedir.

Tarihin tekrerrür etmemesi tarihten gerçek manada ders çıkarılmasına bağlıdır. Bu sebeple geçmişten günümüze kadar Rum-Yunan ikilisinin oynadığı oyunlar ve amaçlarına ulaşmak için yaptıkları katliamların halkımıza, özellikle gençlere tüm çıplaklığıyla anlatılması gerekmektedir. Bu düşüncelerle Kıbrıs Türklerinin milli mücadele tarihinin bir dönemine ışık tutarak önemli bir yere sahip olan 27-28 Ocak Olaylarının aktarılması hedeflenmiştir. Ancak bu şekilde Kıbrıs'a ve milli çıkarlarımıza sahip çıkılabilir. Sonuç olarak; her ne pahasına olursa olsun, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin bağımsız olarak varlığının sürdürülmesi ve tüm dünya tarafından resmen tanınması için gayret sarf edilmesi hayati öneme sahiptir.

Kaynakça

Akkurt, A. (1999). *Türk mukavemet teşkilatı 1957-1958*. İstanbul: Bayrak Matbaacılık.

..... (2000). *Kutsal kavgaların korkusuz neferi Dr. Niyazi Manyera*. Lefkoşa: Akdeniz Haber Ajansı.

Bozkurt Gazetesi (Kıbrıs).

Cumhuriyet Gazetesi.

Coşar, Ö. S. (05 Şubat 1958). Kıbrıs'ta yeni tehlike. *Cumhuriyet Gazetesi*, s.3.

Haber 7 (31 Mart 2005). *Rumlar 2005'i EOKA yılı ilan etti*. Erişim adresi: <https://www.haber7.com/dunya/haber/83901--rumlar-2005i-eoka-yili-ilan-etti?ysclid=lb9lokhpqx347657652> Erişim tarihi: 04.12.2022.

Halkın Sesi Gazetesi (Kıbrıs).

Hürriyet Gazetesi.

İsmail, S. (1992). *Kıbrıs Cumhuriyeti'nin doğuşu-çöküşü ve unutulmuş yıllar (1964-1974)*. Lefkoşa: KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı.

..... (1997). *İngiliz yönetiminde Türk-Rum ilişkileri ve ilk Türk-Rum kavgaları*, Lefkoşa: Kıbrıs Türk Mücahitler Derneği.

KKTC Milli Arşiv ve Araştırma Dairesi Belgeleri, Rf.No. 998, Kutu No. 32.

KKTC Milli Arşiv ve Araştırma Dairesi Belgeleri, *Şehitleri anma gecesi broşürü*, Rf.No. 230, Kutu No. 320.

Manisalı, E. (2000). *Dünden bugüne Kıbrıs*. İstanbul: Gündoğan Yayınları.

Somuncuoğlu, S. (2003). *Sorularla Belgelerle Kıbrıs-Çözüm mü? Çözülme mi?*. Ankara: Türkiye Sağlık İşçileri Sendikası Yayınları.

Tolgay, A. (1998). *Kanlı Noel Kıbrıs Türkü'nün ateşle sınavı*. İstanbul: Kastaş.

Yenidüzen Gazetesi (25 Aralık 2017). *2017'de çözüme çok yaklaşıldı, müzakereler sonuçsuz kaldı*. Erişim adresi: <https://www.yeniduzen.com/2017de-cozume-cok-yaklasildi-muzakereler-sonucsuz-kaldi-97317h.htm> Erişim tarihi: 04.12.2022.

Beyan ve Açıklamalar

1. Bu çalışmanın yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedirler (The authors of this article confirm that their work complies with the principles of research and publication ethics).
2. Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir (No potential conflict of interest was reported by the authors).
3. Bu çalışma, intihal tarama programı kullanılarak intihal taramasından geçirilmiştir (This article was screened for potential plagiarism using a plagiarism screening program).